

Częstochowa, dn. 12 czerwca 2022 r.

Dr hab. inż. **Waldemar Jędrzejczyk**, prof. uczelni
Politechnika Częstochowska
Wydział Zarządzania
Al. Armii Krajowej 19B
42-200 Częstochowa

RECENZJA

osiągnięć dra Marcina Waldemara Staniewskiego w postępowaniu habilitacyjnym wszczętym w dniu 3.12.2021 r. w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości

1. Formalna podstawa wykonania recenzji

Formalną podstawę sporządzenia recenzji stanowi pismo Pana Prorektora ds. Nauki prof. dra hab. Pawła Luli z dnia 14.03.2022 r., informujące o powołaniu przez Radę Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie mojej osoby na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dra Marcina W. Staniewskiego.

Podstawą do przeprowadzenia oceny osiągnięć i przygotowania recenzji była dokumentacja dostarczona przez dra Marcina W. Staniewskiego, tj.:

- Wniosek przewodni z dnia 1.12.2021 r.,
- Kserokopia dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu,
- Autoreferat przedstawiający posiadane dyplomy, informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych oraz osiągnięcia, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*,
- Cykl powiązanych ze sobą tematycznie artykułów, pt. „Uwarunkowania aktywności biznesowej i osiągania sukcesu w przedsiębiorczości”, wskazany jako osiągnięcie naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej,
- Wykaz pozostałych osiągnięć naukowych – autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w: 1) czasopismach znajdujących się w bazie *Journal Citation Reports*, 2) czasopismach międzynarodowych, które nie posiadają współczynnika *Impact Factor*, 3) czasopismach krajowych, 4) monografiach naukowych oraz 5) rozdziałach w monografiach naukowych,
- Wykaz aktywności i osiągnięć realizowanych w więcej niż jednej uczelni,
- Wykaz osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę,
- Wykaz ważnych informacji dotyczących kariery zawodowej: udział w projektach badawczych, uczestnictwo w konferencjach naukowych, nagrody i wyróżnienia, udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism, członkostwo w organizacjach i towarzystwach naukowych, recenzje publikacji w czasopismach.
- Nośnik pendrive z zapisem elektronicznym złożonych dokumentów.

Dostarczona dokumentacja jest kompletna, poprawna i dobrze przygotowana. Umożliwia dokonanie rzetelnej oceny osiągnięć habilitanta.

Zgodnie w wymaganiami prawnymi zawartymi w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, ocenie poddano łącznie trzy przesłanki: posiadanie stopnia doktora, posiadanie osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości oraz istotną aktywność naukową.

2. Podstawowe dane o Habilitancie

Dr Marcin W. Staniewski dyplom licencjata „Business Manager” uzyskał w 1998 r. w Profesjonalnej Szkole Biznesu, Szkole Wyższej w Krakowie, a dyplom magistra zarządzania i marketingu o specjalności zarządzanie zasobami ludzkimi – w 2000 r. w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego – obecnie Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie. Stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu uzyskał w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego w 2006 r., na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Zarządzanie zasobami ludzkimi a zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie”. Promotorem rozprawy była prof. dr hab. Grażyna Gierszewska, a recenzentami prof. dr hab. Henryk Król oraz prof. dr hab. Kazimierz Doktor.

Habilitant od 2005 r. i nadal jest zatrudniony w Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej w Warszawie, która do 2018 r. funkcjonowała jako Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, na stanowisku adiunkta. Do 2019 r. zatrudniony był również na stanowisku dyrektora ds. rozwoju. Równolegle – w latach 2015-2019 – pełnił funkcję kierownika Katedry Zarządzania Zasobami Ludzkimi. Od 2019 r. pełni funkcję prorektora ds. nauki. W ramach pełnionych funkcji Habilitant rozwijał działalność naukowo-badawczą pracowników naukowo-dydaktycznych uczelni, kładąc główny nacisk na rozwój działalności publikacyjnej i badawczej w wymiarze międzynarodowym i współpracę międzynarodową.

Dr Marcin W. Staniewski ubiegał się już o nadanie stopnia dra habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu. Z wnioskiem do Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów w Warszawie wystąpił w dniu 31 marca 2016 r. Habilitantowi odmówiono nadania stopnia doktora habilitowanego – uchwałą Rady Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie z dnia 26.02.2017 r.

3. Ocena dorobku Habilitanta

3.1. Weryfikacja posiadania stopnia doktora (wymaganie wynikające z art. 219 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*)

Dr Marcin W. Staniewski posiada stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu nadany uchwałą Senatu Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego z dnia 20 lipca 2006 r.

Reasumując - pierwszy wymóg ustawowy jest spełniony

3.2. Ocena osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości (wymaganie wynikające z art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*)

Dr Marcin W. Staniewski jako osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazał cykl piętnastu powiązanych tematycznie artykułów naukowych, któremu nadał tytuł „Uwarunkowania aktywności biznesowej i osiągania sukcesu w przedsiębiorczości”. Na wskazany cykl składają się następujące artykuły:

1. Staniewski, M.W., & Awruk, K. (2021). Parental attitudes and entrepreneurial success. *Journal of Business Research*, 123, 538-546.
2. Staniewski, M.W., & Awruk, K. (2019). Entrepreneurial success and achievement motivation—A preliminary report on a validation study of the questionnaire of entrepreneurial success. *Journal of Business Research*, 101, 433-440.
3. Staniewski, M.W., & Awruk, K. (2018). Questionnaire of entrepreneurial success—Report on the initial stage of method construction. *Journal of Business Research*, 88, 437-442.
4. Staniewski, M.W. (2016). The contribution of business experience and knowledge to successful entrepreneurship. *Journal of Business Research*, 69(11), 5147-5152.
5. Staniewski, M., Szopiński, T., & Awruk, K. (2016). Setting up a business and funding sources. *Journal of Business Research*, 69, 2108-2112.
6. Staniewski, M., Nowacki, R., & Awruk, K. (2016). Entrepreneurship and innovativeness of Small and Medium-Sized Construction Enterprises. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 1-17.
7. Staniewski, M. & Awruk, K. (2016). Start-up intentions of potential entrepreneurs – the contribution of hope to success. *Economic Research - Ekonomiska Istraživanja*, 29(1), 233-249.
8. Staniewski, M., Janowski, K., & Awruk, K. (2016). Entrepreneurial personality dispositions and selected indicators of company functioning. *Journal of Business Research*, 69, 1939-1943.
9. Staniewski, M. & Awruk, K. (2016). The hope for economic success among the youth. *Handel Wewnętrzny*, 1(360), styczeń-luty 2016, 304-316.
10. Staniewski, M. & Szopiński, T. (2015). Student readiness to start their own business. *Economic Research - Ekonomiska Istraživanja*, 28(1), 608-619.
11. Staniewski, M. & Awruk, K. (2015). Motivating factors and barriers in the commencement of one's own business for potential entrepreneurs. *Economic Research - Ekonomiska Istraživanja*, 28(1), 583-592.
12. Staniewski, M., Słomski, W., & Ryziński, R. (2015). Are Ethics in Entrepreneurship Possible at all?. *Filosofija-Sociologija*, 26(3), 191-198.
13. Staniewski, M., Słomski, W. & Awruk, K. (2015). Ethical Aspects of Entrepreneurship. *Filosofija-Sociologija*, 26(4), 37-45.
14. Staniewski, M. & Nakatomi, K. (2015). Organizational entrepreneurship. Management philosophy of local company in Japan. *Handel Wewnętrzny*, 5(358), listopad-grudzień 2015, 292-301.

15. Staniewski, M. & Szopinski, T. (2013). Influence of Socioeconomic Factors on the Entrepreneurship of Polish Students, *Transformations in Business & Economics*, 12(3/30), 152-167.

Wskazany cykl powstał w latach 2013-2021. Jest to relatywnie długi okres, co można potraktować, zarówno jako zaletę – ukazanie procesu przemian w dłuższym horyzoncie czasowym stwarza możliwość zaobserwowania i określenia trendów w badanych zjawiskach, jak i wadę – z uwagi na dynamiczne otoczenie przedsiębiorstw porównywanie ze sobą wyników badań w różniących się od siebie okresach może być utrudnione lub wręcz niemożliwe. Inaczej przedsiębiorcy działają w okresie prosperity w gospodarce, a inaczej w okresach pandemii czy pogłębiającej się recesji gospodarczej. W ostatniej dekadzie wystąpiły wszystkie wskazane zjawiska w skali globalnej i na dodatek w dużym nasileniu.

Ocena formalna osiągnięcia naukowego

Pod względem ilościowym wskazany cykl artykułów oceniam pozytywnie. Wszystkie artykuły opublikowane zostały w wysoko punktowanych czasopismach naukowych. Trzydzieści ze wskazanych artykułów zostało opublikowanych w czasopismach z listy A według wykazów MEiN (MNiSW), posiadających współczynnik Impact Factor (IF) i znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR), a dwa w czasopismach z listy B. Wszystkie artykuły zostały opublikowane w języku angielskim. Szkoda, że tylko jeden artykuł jest w 100% autorstwa Habilitanta, a pozostałe czterdzieści to artykuły współautorskie. Co prawda z załączonych oświadczeń wynika, że główny wkład merytoryczny w opracowanie każdego ze wykazanych artykułów wniósł Habilitant, to fakt ten traktuję jako pewną słabość ocenianego dorobku. W opinii recenzenta w wykazie artykułów wskazywanych jako główne osiągnięcie naukowe powinny przeważać publikacje jednoautorskie.

Zasadniczym przedmiotem rozważań Habilitanta we wskazanym osiągnięciu jest zagadnienie przedsiębiorczości, co już na wstępie powoduje, że wybrany przedmiot badań nie będzie prosty w analizach i ocenie. Istnieje wiele definicji i ujęć związanych z przedsiębiorczością i rozumieniem przedsiębiorczości. Przedsiębiorczość nie jest zagadnieniem nowym. Sam termin pojawił się po raz pierwszy na przełomie XVIII i XIX w., wraz z rodzącym się kapitalizmem. Ogólne pojmowanie przedsiębiorczości jest bardzo pojemne – w ogólnym rozumieniu to cecha działania zmierzającego do zapewnienia racjonalnej i efektywnej koordynacji zasobów gospodarczych przedsiębiorstwa. Za prekursorów przedsiębiorczości uznaje się Adama Smitha, Jean-Baptiste Sayera i Josepha Schumpetera. W literaturze można znaleźć bardzo wiele różnych definicji przedsiębiorczości. Niektórzy badacze dokonali kategoryzacji definicji przedsiębiorczości, np. P. Davidsson i B. Honing wyróżnili trzy rodzaje definicji przedsiębiorczości¹:

- poprzez określenie rezultatów przedsiębiorczości,
- poprzez określenie procesów i zdarzeń, będących składowymi elementami przedsiębiorczości,
- poprzez określenie umiejętności charakteryzujących przedsiębiorcę.

---

¹ P. Davidsson, B. Honing (2003) *The role of social and human capital among nascent entrepreneurs*, *Journal of Business Venturing*, 18(3), pp. 301-331.

Przedsiębiorczość można rozpatrywać w kilku wymiarach, np. jako proces i jako zespół cech. Jako cechę organizacyjną i cechę jednostkową. Można zatem analizować ją w różnych kategoriach – dotychczas opracowano wiele klasyfikacji rodzajów przedsiębiorczości. Zagadnienie przedsiębiorczości jest przedmiotem licznych badań ze względu na to, że przedsiębiorczość jest przyczynkiem innowacyjności oraz wzrostu gospodarczego.

W tym kontekście zainteresowanie problematyką przedsiębiorczości i uczynienie jej przedmiotem dorobku habilitacyjnego uznaję za wyzwanie ambitne, ważne i zarazem aktualne.

Habilitant podjął próbę zawężenia rozpatrywanej problematyki we wskazanym cyklu prac, określając ją jako „Uwarunkowania aktywności biznesowej i osiągnięcia sukcesu w przedsiębiorczości”. Niestety tak zaproponowany tytuł nie zawęża znacząco rozpatrywanej problematyki rozważań i nie określa konkretnego problemu badawczego. Sukces w biznesie to określenie bardzo trudne do jednoznacznego zdefiniowania. Sukces w przedsiębiorczości to określenie o dużej skali stopniowości. Analogiczne uwagi można sformułować w odniesieniu do terminów „uwarunkowania” oraz „aktywność biznesowa”. Szkoda, że Habilitant w autoreferacie nie sformułował żadnych celów ani hipotez, które w sposób precyzyjny pokazałyby zmysł i problem badawczy. Brak celów i hipotez, w szczególności celu głównego i hipotezy głównej, odnoszących się do tematu cyklu publikacji uznaję za istotne uchybienie metodyczne.

Ich brak można próbować tłumaczyć postawieniem licznych pytań badawczych, które z warsztatowego punktu widzenia przyjmuje się za mniej ambitny od hipotez sposób wyrażania ciekawości poznawczej badacza – pytamy wówczas o występowanie związku, ale bez przypuszczenia odnośnie do jego kierunku i siły. Pytania badawcze mogą stanowić „słabszą wersję” hipotez cząstkowych. Habilitant w autoreferacie postawił czternaście pytań badawczych:

- Pytanie 1. *Czy działalność gospodarcza może być realizowana w zgodzie z poszanowaniem zasad etycznych?*
- Pytanie 2. *Jakie są socjoekonomiczne czynniki warunkujące pro-przedsiębiorczą postawę studentów?*
- Pytanie 3. *Co motywuje studentów do założenia własnej działalności gospodarczej?*
- Pytanie 4. *Co utrudnia studentom założenie biznesu?*
- Pytanie 5. *Jaki jest stopień przygotowania studentów do samo zatrudnienia?*
- Pytanie 6. *Czy ogólne przekonania studentów o możliwości realizacji własnych celów mają wpływ na podjęcie decyzji o założeniu własnej działalności gospodarczej?*
- Pytanie 7. *Jaki jest poziom nadziei na sukces przedsiębiorczy studentów?*
- Pytanie 8. *Jakie cechy osobowe wspierają prowadzenie działalności gospodarczej (osiągnięcie sukcesu)?*
- Pytanie 9. *Jaka jest zależność między motywatorami podjęcia działalności gospodarczej a źródłami jej finansowania?*
- Pytanie 10. *Jaka jest zależność między predyktorami organizacyjnymi a sukcesem przedsiębiorczym?*
- Pytanie 11. *Jaka jest pro-przedsiębiorcza „filozofia zarządzania” przedsiębiorstwem?*
- Pytanie 12. *Jaki jest poziom innowacyjności przedsiębiorstw sektora MSP w Polsce?*
- Pytanie 13. *W jaki sposób dokonywać jakościowego pomiaru sukcesu przedsiębiorczego?*

Pytanie 14. Czy „klimat” rodziny, jej struktura, zadania, komunikacja, postawy rodzicielskie stanowią istotny zasób z punktu widzenia odnoszonego sukcesu przedsiębiorczego?

Postawione pytania są silnie skorelowane z poszczególnymi artykułami, wskazanymi jako cykl publikacji powiązanych tematycznie.

Analiza cyklu artykułów w kolejności chronologicznej i kolejność postawionych pytań badawczych, pozwalają na stwierdzenie, że prace te są ze sobą powiązane i stanowią pewną logiczną całość. Habilitant w pierwszej kolejności analizuje determinanty (czynniki społeczno-ekonomiczne) wpływające na postawy przedsiębiorcze – najpierw jednostek, potem organizacji. Prowadzone rozważania rozszerza o refleksje nad etycznym wymiarem biznesu. Następnie bada postawy przedsiębiorcze – określa motywatory i bariery działań przedsiębiorczych, stopień gotowości do podejmowania takich działań oraz mierniki sukcesu przedsiębiorczego. Wyróżnione elementy procesu badawczego realizowane były etapami, które można by podzielić na dwa okresy. W pierwszym okresie – w latach 2013-2016 – głównym podmiotem badawczym byli studenci, jako przyszli potencjalni przedsiębiorcy. W drugim okresie – w latach 2016-2021 – głównym podmiotem badawczym były przedsiębiorstwa z sektora MSP oraz start-upy.

Wszystkie wskazane w cyklu publikacje mają znaczenie w kontekście przeprowadzonej oceny głównego osiągnięcia Habilitanta, ale ich wkład w rozwój dyscypliny jest zróżnicowany. Największe znaczenie przypisuję dorobkowi naukowemu z drugiego okresu badawczego, a w szczególności artykułom opublikowanym po 2017 r., czyli po roku w którym Habilitantowi odmówiono nadania stopnia doktora habilitowanego, w których przedstawiono opracowane autorskie narzędzie pomiaru sukcesu przedsiębiorczego, określonego mianem Kwestionariusza Sukcesu Przedsiębiorczego.

Reasumując, w ogólnej recenzji zaprezentowany cykl artykułów stanowi spójną całość i ze względów formalnych może być traktowany jako osiągnięcie naukowe.

Ocena merytoryczna osiągnięcia naukowego

Ocenię merytoryczną poddano wszystkie artykuły wskazane jako cykl publikacji powiązanych. Artykuły oceniano w kolejności chronologicznej, od najstarszych.

Pierwszy oceniany artykuł pt. *Influence of Socioeconomic Factors on the Entrepreneurship of Polish Students* został opublikowany w 2013 r. Problematyka artykułu dotyczy czynników społeczno-ekonomicznych, które są kluczowymi determinantami przedsiębiorczości. W artykule przedstawiono wyniki badania postaw przedsiębiorczych przeprowadzonego na próbie 500 studentów Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie. Celem badania była identyfikacja czynników determinujących kształtowanie i rozwój postaw przedsiębiorczych wśród studentów. W efekcie sformułowano kilka zasadniczych konkluzji, o charakterze rekomendacji.

Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. Część teoretyczna jest efektem badań opartych na rzetelnym przeglądzie literatury, a część empiryczna na wynikach badań własnych. Artykuł został napisany poprawnie pod względem metodycznym. W artykule określono cel opracowania oraz postawiono hipotezy badawcze. Hipotezy zweryfikowano z wykorzystaniem metod statystycznych. Opisany proces badawczy cechuje się wysoką

jakością i rzetelnością badawczą – logiką właściwą dla artykułów naukowych. Taki sposób prowadzenia badań jest charakterystyczny dla Habilitanta. Przedstawiona konstrukcja publikacji i metodyka badania cechuje wszystkie oceniane artykuły teoretyczno-empiryczne.

Zaprezentowane w artykule wyniki są interesujące i ważne, szczególnie w odniesieniu do systemu edukacji, ale nie są przełomowe z punktu widzenia wkładu Habilitanta w rozwój dyscypliny nauk o zarządzaniu i jakości. Stanowią wprowadzenie do rozważanej problematyki przedsiębiorczości, w szczególności część teoretyczna dotycząca uwarunkowań prowadzenia działalności gospodarczej i cech przedsiębiorczości jednostkowej.

Drugi oceniany artykuł pt. *Organizational entrepreneurship. Management philosophy of local company in Japan* został opublikowany w 2015 r. Problematyka artykułu dotyczy przedsiębiorczości organizacyjnej. W artykule przybliżono „filozofię zarządzania” stosowaną przez Nobuo Ogawę, japońskiego przedsiębiorcę, który rozpoczął działalność po II wojnie światowej. Zaletą jego koncepcji zarządzania była duża prostota i silna orientacja na zasoby ludzkie.

Artykuł został opracowany w oparciu o badania literaturowe, z zachowaniem zasad cechujących opracowania naukowe. Zaprezentowane w artykule wyniki budzą ciekawość poznawczą, ale nie są przełomowe. Stanowią swoisty drogowskaz, pokazujący jak prosto można osiągnąć sukces w biznesie.

Trzeci oceniany artykuł pt. *Ethical Aspects of Entrepreneurship* został opublikowany w 2015 r. Jest pierwszym z dwóch artykułów dotyczących rozważań filozoficznych nad etyką przedsiębiorczości, a właściwie nad problematyką etyki przedsiębiorcy, biznesmena. W efekcie prowadzonego wywodu Autorzy dowiedli, że dyskusja nad etyką zawodową, a w szczególności etyką przedsiębiorcy, biznesmena jest nie tylko możliwa, ale wręcz konieczna.

Jest to kolejny artykuł opracowany w oparciu o badania literaturowe. W artykule widoczny jest rygor metodyczny w badaniach literatury. Jednoznacznie określone zostały przesłanki do podjęcia poruszanego zagadnienia badawczego, z których jasno wynika luka badawcza. Problem badawczy osadzony został na ugruntowanej teorii, właściwej dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości – w ocenianym artykule odniesiono się do teorii etyki oraz kantowskiej teorii etyki biznesu. W wywodzie widoczne jest krytyczne podejście do przedstawianych problemów i ich „krytyczna selekcja”, która prowadzi do określenia logicznych wniosków. Przedstawiona konstrukcja publikacji i metodyka badania cechuje, zarówno oceniane artykuły przeglądowe, jak i teoretyczno-empiryczne. Z tego względu kryterium *metodyka badawcza* będzie pomijane w ocenie kolejnych artykułów.

Czwarty oceniany artykuł pt. *Are Ethics in Entrepreneurship Possible at all?* został opublikowany w 2015 r. Jest kontynuacją rozważań nad znaczeniem etyki w działalności gospodarczej. Jest to kolejny artykuł opracowany w oparciu o badania literaturowe. Z przeprowadzonego wywodu wynika bardzo ważna konkluzja, że etyczne prowadzenie działalności gospodarczej w sytuacji ostrej walki konkurencyjnej i nastawienia na zysk jest niezwykle trudne, a nawet może stanowić zagrożenie dla przetrwania „etycznych przedsiębiorstw” na rynku.

Piąty oceniany artykuł pt. *Motivating factors and barriers in the commencement of one's own business for potential entrepreneurs* został opublikowany również w 2015 r. Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. Podejmuje problem rozpoznania motywatorów

oraz demotyatorów rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej, który jest bardzo ważny w kontekście określonej tematyki badawczej we wskazanym cyklu publikacji. W artykule zdiagnozowano, zarówno czynniki, które determinują podjęcie decyzji o założeniu własnej firmy, z podziałem na motywy wewnętrzne i zewnętrzne, jak i czynniki, które nie sprzyjają otwieraniu własnej działalności.

Artykuł napisany został z zachowaniem rygoru metodycznego, ale jego wartość w części empirycznej nieznacznie obniża wybrana do badania populacja badawcza, zarówno jej zdefiniowanie, jak i dobór. Respondentami byli studenci – jako przyszli potencjalni przedsiębiorcy, którzy zadeklarowali, że planują założenie własnej firmy w najbliższej przyszłości. Były to z reguły osoby bez żadnego doświadczenia biznesowego i z niewielkim doświadczeniem zawodowym – znaczny odsetek respondentów był w grupie wiekowej do 25 lat. Znacznie większą wartość miałyby badanie przeprowadzone w grupie osób, które kiedyś podjęły decyzję o rozpoczęciu własnej działalności gospodarczej, z podziałem na osoby, które otworzyły własne firmy, i którym się to nie udało. Mankamentem był również dobór próby. Nie on miał charakteru losowego – respondentami byli studenci jednej uczelni,

Szósty oceniany artykuł pt. *Student readiness to start their own business* został opublikowany również w 2015 r. Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. Jest kontynuacją zagadnienia przedsiębiorczości studentów. W artykule analizie poddano kolejne czynniki potencjalnej aktywności biznesowej – badano zależności zachodzące między kierunkiem studiów i systemem studiów a poziomem gotowości studentów do założenia własnej działalności gospodarczej. Badania nie wykazały istotnych zależności między zmiennymi. Niektóre sformułowane w artykule konkluzje są nadmiarowe w odniesieniu do uzyskanych wyników badań, cytując Habilitanta: „Badania pokazują dobitnie słabość polskiego szkolnictwa wyższego w zakresie wspierania przedsiębiorczości wśród młodych osób”.

Siódmy oceniany artykuł pt. *The hope for economic success among the youth* został opublikowany w 2016 r. Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. Jest kolejnym artykułem podejmującym problematykę przedsiębiorczości studentów, w której analizowano kolejne czynniki sukcesu przedsiębiorczego. W procesie badawczym ustalono, że nadzieja na odniesienie sukcesu może być silniejszym motywatorem postaw przedsiębiorczych, niż inne czynniki zewnętrzne.

Ósmy oceniany artykuł pt. *Entrepreneurial personality dispositions and selected indicators of company functioning* został opublikowany w 2016 r. Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. Artykuł stanowi kontynuację badań w zakresie predyktorów sukcesu przedsiębiorczego, ale jest zarazem wprowadzeniem w nową fazę badań, w którym rolę podmiotów badawczych pełnią zupełnie inne jednostki. Badaniami objęto przedsiębiorców z doświadczeniem biznesowym, którzy założyli swoją działalność gospodarczą w latach 2008-2012. Próba badawcza obejmuje 294 przedsiębiorców. Głównym celem badań było określenie psychologicznych cech osobowości przedsiębiorcy, które można by uznać za kluczowe determinanty sukcesu przedsiębiorstw w Polsce, w szczególności przedsiębiorstw młodych, określanych również mianem start-upów. Głównym osiągnięciem Habilitanta w ocenianym artykule jest opracowanie autorskiego narzędzia, pn. Kwestionariusz przedsiębiorczych predyspozycji osobowościowych, służącego do pomiaru dyspozycji

osobowościowych oraz wykazanie braku jednoznacznych dowodów na istnienie jednego profilu cech psychologicznych, który gwarantowałby osiągnięcie przez jednostkę sukcesu przedsiębiorczego. Uzyskane wyniki są istotne i korespondują z ugruntowanymi w literaturze koncepcjami m.in. teorią wielkiej piątki, teorią poczucia umiejscowienia kontroli czy koncepcją poczucia własnej skuteczności dla sukcesu przedsiębiorczego.

Dziewiąty oceniany artykuł pt. *Start-up intentions of potential entrepreneurs – the contribution of hope to success* został opublikowany w 2016 r. Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. Powstał, podobnie jak kilka wcześniej ocenianych artykułów, na podstawie badań dotyczących problematyki przedsiębiorczości studenckiej. Jest ostatnim artykułem z tego cyklu badawczego. W procesie badawczym wykazano szereg istotnych pozytywnych zależności pomiędzy pojęciem nadziei na sukces z jej składowymi a intencjami przedsiębiorczymi. Głównym osiągnięciem Habilitanta w ocenianym artykule jest opracowanie autorskiego narzędzia, pn. Wielowymiarowy arkusz danych biznesowych, służącego do pomiaru intencji biznesowych.

Niewątpliwym pozytywnym analizowanego cyklu badawczego nad przedsiębiorczością studencką od strony teoretycznej jest poszerzenie relatywnie „wąskiej” wiedzy nad rolą nadziei na sukces dla różnych intencji i zachowań przedsiębiorczych.

Dziesiąty oceniany artykuł pt. *Entrepreneurship and innovativeness of Small and Medium-Sized Construction Enterprises* został opublikowany w 2016 r. Jest to drugi artykuł, który dotyczy zagadnienia przedsiębiorczości organizacyjnej. Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. Został opracowany w drugim okresie badań, w której podmiotami badawczymi były przedsiębiorstwa.

W analizowanym artykule podmiot badawczy został zawężony do sektora przedsiębiorstw budowlanych. Celem artykułu była ocena poziomu innowacyjności MSP oraz identyfikacja czynników wpływających na ten poziom. Badania jakościowe zostały przeprowadzone na próbie 608 przedsiębiorstw. Przedmiotem badań nie była bezpośrednio przedsiębiorczość, tylko innowacyjność, która jest przejawem przedsiębiorczości, zarówno indywidualnej, jak i organizacyjnej. Wyniki badań ukazały, że poziom innowacyjności przedsiębiorstw budowlanych sektora MSP jest podobny do poziomu innowacyjności innych przedsiębiorstw (całej populacji), jako konsekwencja względnie wysokiej świadomości kadry menedżerskiej nt. znaczenia innowacyjności w osiąganiu przewagi konkurencyjnej. To kolejny ważny predyktor aktywności biznesowej i sukcesu przedsiębiorczości.

Jedenasty oceniany artykuł pt. *Setting up a business and funding sources* został opublikowany także w 2016 r. Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. Prezentuje rozważania nt. zależności pomiędzy motywatorami podjęcia działalności gospodarczej a źródłami jej finansowania. Rozszerza problem rozpoznania motywatorów oraz demotyatorów rozpoczęcia działalności gospodarczej o aspekty finansowe.

Badania przeprowadzono w latach 2008-2012 na próbie 345 przedsiębiorców działających w Polsce. W procesie badawczym ustalono, że istotnie motywacje założenia działalności korelują z wyborem źródeł jej finansowania.

Dwunasty oceniany artykuł pt. *The Contribution of Business Experience and Knowledge for Successful Entrepreneurship* został opublikowany również w 2016 r. Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. To kolejny artykuł prezentujący badania w zakresie

predyktorów sukcesu przedsiębiorczego, w którym podmiotem badawczym są przedsiębiorcy. Próba badawcza obejmuje 294 przedsiębiorców. W efekcie przeprowadzonych badań określono kolejne determinanty sukcesu, tj.: doświadczenie menedżerskie, skuteczny przedsiębiorca w rodzinie oraz posiadanie unikalnej wiedzy, zarówno przez przedsiębiorców, jak i ich pracowników. W badaniach wykorzystano utworzone na wcześniejszym etapie badań autorskie narzędzie, pn. Wielowymiarowy arkusz danych biznesowych. Na potrzeby badania opracowano również autorskie narzędzie pomiaru sukcesu, pn. Skala sukcesu przedsiębiorczego, które można uznać za innowacyjne podejście do mierzenia sukcesu przedsiębiorczego. Zdefiniowano ogólny wskaźnik sukcesu przedsiębiorczości, który łączy zarówno mierniki obiektywne, jak i subiektywne.

Trzynasty oceniany artykuł pt. *Questionnaire of entrepreneurial success—Report on the initial stage of method construction* został opublikowany w 2018 r. Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. To kolejny artykuł podejmujący problematykę pomiaru sukcesu przedsiębiorczego. Jest wstępnym raportem z opracowania narzędzia badawczego – autorskiego Kwestionariusza Sukcesu Przedsiębiorczego (QES), służącego do diagnozowania sukcesu przedsiębiorczego. Badania przeprowadzono na próbie 144 przedsiębiorców działających w Polsce, których firmy zostały założone w latach 1983-2013.

Celem przeprowadzonych badań było skonstruowanie nowego narzędzia do pomiaru sukcesu przedsiębiorczego, a w szczególności na tym etapie badań, ustalenie właściwości psychometrycznych (rzetelności i trafności teoretycznej) skali oraz opracowanie jednego, ogólnego czynnika ilościowego sukcesu. Na podstawie wstępnej analizy parametrów psychometrycznych wykazano, że wersja eksperymentalna Kwestionariusza Sukcesu Przedsiębiorczego charakteryzuje się wysokimi współczynnikami rzetelności, a analizy mające na celu ustalenie trafności teoretycznej ujawniły oczekiwane korelacje z innymi wskaźnikami sukcesu przedsiębiorczego, w tym EES, SES i GSES, co stanowiło dobrą podstawę do dalszej eksploracji kwestionariusza.

Czternasty oceniany artykuł pt. *Entrepreneurial success and achievement motivation—A preliminary report on a validation study of the questionnaire of entrepreneurial success* został opublikowany w 2019 r. Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. To artykuł, w którym prezentowane są kolejne wyniki badań związane z tworzonym narzędziem pomiarowym sukcesu przedsiębiorczego, określonego mianem Kwestionariusza Sukcesu Przedsiębiorczego (QES). Też jest raportem z badań pilotażowych, który ukazuje charakter związków pomiędzy sukcesem przedsiębiorczym a motywacją osiągnięć i dowodzi zarazem, że korelacje między nimi są istotne.

W oparciu o uzyskane wyniki badań nad KSP można stwierdzić, że narzędzie to spełnia podstawowe parametry psychometryczne, a zatem może być stosowane w badaniach nad sukcesem przedsiębiorczym. Stanowi to niewątpliwie znaczny wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości, pomimo świadomości, że dalszy rozwój i badania nad tym narzędziem są konieczne.

Piętnasty oceniany artykuł pt. *Parental attitudes and entrepreneurial success* został opublikowany w 2021 r. Artykuł składa się z części teoretycznej i empirycznej. To artykuł, w którym prezentowane są kolejne badania dotyczące czynników sukcesu przedsiębiorczego. Stanowi jednak początek nowego nurtu badań, w którym analizowany jest wpływ czynników

rodziny na osiągnięcie sukcesu przedsiębiorczego. W dotychczasowych badaniach koncentrowano się głównie na czynnikach organizacyjnych i psychologicznych, natomiast czynniki rodzinne nie były brane pod uwagę. Prezentowane badania zostały przeprowadzone na grupie 64 przedsiębiorców.

Badanie było pierwszym, w którym przeanalizowano bezpośrednie związki pomiędzy strukturą rodziny i postawami rodzicielskimi a sukcesem przedsiębiorczym, co należy uznać za pierwiastek nowatorski w teorii nauk o zarządzaniu i jakości.

W ramach całego cyklu artykułów Habilitant wykazał się dogłębną wiedzą z zakresu rozpatrywanej problematyki, którą można uznać za wiedzę ekspercką wynikającą z ukończonych studiów, nabytego doświadczenia w dotychczasowej pracy naukowo-dydaktycznej, rzetelnie przeprowadzonej krytycznej analizy światowego dorobku literatury oraz badań własnych, potwierdzonych wynikami badań empirycznych. W artykułach widoczny jest rygor metodyczny, zarówno w badaniach literatury, jak i badaniach empirycznych. Jednoznacznie określone są przesłanki do podjęcia poruszanych zagadnień badawczych, z których jasno wynika luka badawcza. Realizowane procesy badawcze odznaczają się wysoką jakością i rzetelnością badawczą – logiką właściwą dla artykułów naukowych. Wyniki badań, formułowane wnioski i rekomendacje wraz z określeniem ich ograniczeń, zawarte we wskazanym cyklu, pokazują stały rozwój potencjału naukowego dra Marcina W. Staniewskiego i świadczą o Jego dojrzałości naukowej.

Podsumowując, przedłożone w ramach cyklu artykuły oceniam pozytywnie, zarówno w warstwie teoretycznej, metodycznej, jak i empirycznej. Całość propozycji koncepcyjnych zaprezentowanych w cyklu jest przekonująca i w opinii recenzenta stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości, przy czym największe znaczenie w tym względzie przypisuję artykułom opublikowanym po 2017 r., w szczególności tym, w którym przedstawiono opracowane autorskie narzędzie pomiaru sukcesu przedsiębiorczego, określonego mianem Kwestionariusza Sukcesu Przedsiębiorczego.

Reasumując, w ocenie recenzenta drugi wymóg ustawy został przez Habilitanta spełniony.

3.3. Ocena istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej (wymaganie wynikające z art. 219 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*)

Dr Marcin W. Staniewski współpracował z kilkoma uczelniami zagranicznymi. Bardzo mocno związany był z International School of Management w Preszowie (Słowacja): 1) w okresie 02-03.2009 r. odbył tam staż naukowy, 2) w okresie 11.2013-01.2014 miał miejsce jego pobyt badawczy związany z realizacją międzynarodowego projektu badawczego pn. „Innovativeness of Small and Medium Enterprises”, 3) w okresie 25.09.2017-29.09.2017 odbył w tej szkole wyższej staż dydaktyczny.

Współpracował też z innymi uczelniami. Na przełomie 09-10.2009 r. przebywał w Nelson Mandela Metropolitan University w Port Elizabeth (RPA), gdzie czasowo uczestniczył w realizacji kilku projektów badawczych prowadzonych na tym uniwersytecie.

W okresie 01-06.2010 r. realizował półroczny staż badawczy w Trøndelag R&D Institute, Steinkjer (Norwegia). W 04.2018 przebywał na Universiti Kuala Lumpur Business School oraz Asia Pacific University, Graduate School of Business w Malezji, gdzie przeprowadził dla ich kadry akademickiej i doktorantów warsztaty z zakresu pisania i publikowania prac naukowych w prestiżowych, międzynarodowych czasopismach naukowych.

Odbyte staże naukowe realizowane w zagranicznych ośrodkach naukowych powiązane były także z głównym nurtem badawczym Habilitanta, tj. przedsiębiorczością i innowacyjnością, zorientowaną w dużym stopniu na sektor MSP.

Oceniając aktywność naukową dra Marcina W. Staniewskiego po uzyskaniu stopnia doktora, należy stwierdzić że jest ona znaczna, w szczególności w wymiarze ilościowym. Habilitant opublikował łącznie 58 prac, w tym.:

- 3 autorskie monografie naukowe, wydane odpowiednio w 2008, 2012 i 2016 r., w tym 2 w j. angielskim,
- 5 redakcji monografii, w 3 w j. angielskim,
- 10 rozdziałów w monografiach, w tym 8 samodzielnych,
- 10 artykułów jednoautorskich (plus 1 wskazany w cyklu publikacji), w tym sumarycznie 3 w j. angielskim,
- 15 artykułów współautorskich (plus 14 wskazanych w cyklu publikacji), w tym sumarycznie 26 w j. angielskim.

11 prac zostało opublikowanych po 2017 r. Sumaryczny Impact Factor Habilitanta wynosi 57.155. Indeks Hirscha wynosi odpowiednio: 16 – Google Scholar, 9 – Scopus, 8 – Web of Science. Liczba cytowań wynosi: 791 – Google Scholar, 212 – Scopus, 178 – Web of Science.

Habilitant był również zaangażowany w realizację projektów badawczych. Jako członek zespołów badawczych, pełniąc funkcję kierownika lub głównego wykonawcy, brał udział w realizacji trzech grantów: 1 grant KBN PAN (w latach 2005-2008) i 2 granty NCN (odpowiednio w latach 2012-2015 oraz w latach 2020-2023). Poza tymi projektami uczestniczył jeszcze w ośmiu innych projektach badawczych, z czego 4 miały charakter międzynarodowy.

Reasumując, w ocenie recenzenta trzeci wymóg ustawy został przez Habilitanta również spełniony.

4. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę.

Dr Marcin W. Staniewski obok podstawowej aktywności naukowej wymaganej w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. wykazał się również dużą aktywnością w zakresie popularyzacji nauki, a także osiągnięciami dydaktycznymi i organizatorskimi.

Habilitant uczestniczył w 37 konferencjach naukowych, głównie międzynarodowych (34/37), na których wygłaszał referaty. W sumie wygłosił 17 referatów, w których prezentował wyniki badań własnych lub syntetyczne ujęcie dorobku literatury światowej. Był członkiem rad naukowych lub komitetów organizacyjnych 15 konferencji międzynarodowych i 5 krajowych. Obecnie jest członkiem rad naukowych 13 czasopism z zakresu ekonomii, zarządzania i marketingu. Trzy z nich to prestiżowe czasopisma wyróżnione w Journal of Citation Report/

Thomson Reuters: 1) *Technological and Economic Development of Economy*, 2) *Journal of Business Research*, 3) *Journal of Innovation and Knowledge*. Habilitant kilkakrotnie pełnił również rolę redaktora gościnnego wydań specjalnych czasopism. Jest uznanym recenzentem artykułów naukowych. Cyklicznie recenzuje prace do kilkunastu czasopism naukowych, w tym z listy JCR ze wskaźnikiem IF. Jest członkiem 5 międzynarodowych towarzystw naukowych.

Dr Marcin W. Staniewski jest redaktorem naczelnym kwartalnika naukowego pt. *Contemporary Economics*, wydawanego przez Akademię Ekonomiczno-Humanistyczną w Warszawie. Kwartalnik publikuje artykuły naukowe dotyczące m.in. problemów współczesnej ekonomii, finansów, bankowości, rachunkowości i zarządzania, często rozpatrywanych w ujęciu interdyscyplinarnym. Habilitant od samego początku uczestniczył w tworzeniu czasopisma. Najpierw (od 2007) jako zastępca sekretarza redakcji, potem (od 2010) jako dyrektor zarządzający (Editorial Manager), natomiast od roku 2014 pełni funkcję redaktora naczelnego (Editor-in-Chief). W wyniku Jego działań czasopismo osiągnęło poziom międzynarodowego standardu wydawniczego. Według bazy SCOPUS czasopismo plasuje się w pierwszym kwartylu, czyli w kategorii oznaczającej najwyższą wartość. Obecnie czasopismo ma 100 pkt MEiN. Jest to niewątpliwie bardzo duży sukces organizacyjny Habilitanta.

Na podkreślenie zasługuje także działalność dydaktyczna Habilitanta, który prowadzi różne zajęcia ćwiczeniowe w obszarze nauk o zarządzaniu i jakości. Jest zarazem promotorem i recenzentem licznych prac dyplomowych – w latach 2007-2021 był promotorem 131 prac dyplomowych i recenzentem 90 prac dyplomowych. Habilitant prowadził również zajęcia gościnne na kilku zagranicznych uczelniach, w Ukrainie, Macedonii, Rumunii i Słowacji.

Wskazane w autoreferacie osiągnięcia popularyzujące naukę, organizacyjne i dydaktyczne świadczą o wysokim zaangażowaniu Habilitanta w tych obszarach. Aktywności te oceniam bardzo wysoko.

5. Konkluzja końcowa

W końcowej opinii jako recenzent stwierdzam, że główne osiągnięcia naukowe dra Marcina W. Staniewskiego w postaci cyklu piętnastu publikacji powiązanych tematycznie pt. „Uwarunkowania aktywności biznesowej i osiągania sukcesu w przedsiębiorczości”, spełnia wymagania dotyczące wykazania znacznego wkładu w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości, w rozumieniu art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Habilitant wykazał się również istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

Wobec powyższego pozytywnie opiniuję wniosek dra Marcina W. Staniewskiego zgodnie z zapisami art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zmianami).

J. Chmielecki